

‘Ladies first’ (1994)

Sieth Delhaas

‘Geloven op Maandag’, september-november 1994

Na een wachttijd van enkele uren in de hal van het vliegveld Boekarest, mogen de passagiers voor Sibiu en Tirgu Mures naar het gereedstaande vliegtuig lopen.

‘Ladies first’, herhaalt één van de mannelijke crew-leden. Onwennig gniffelend lopen mijn collega en ik naar voren. We hebben de lege plaatsen voor het uitzoeken.

Deze vorm van beleefdheid tegenover vrouwen, waarom mijn reisgezellin en ik wat moeten lachen, omdat dit fenomeen in

Nederland met de opkomst van de emancipatiebeweging hoegenaamd verdwenen is, heb ik als typerend voor de positie van vrouwen in Roemenië ervaren. Maar in feite ook nog typerend voor westerse vrouwen.



Wij, op weg naar een conferentie in Sibiu, waar de – juist door de politieke en economische omwenteling – ingrijpende, meestal negatief uitpakkende veranderingen voor vrouwen in Oost Duitsland, Oost-Europa en de Europese Unie centraal zullen staan.

Vanaf najaar 1992 worden er vanuit het vormingscentrum Kerk en Wereld in Driebergen, in samenwerking met de Evangelische Akademie Sachsen-Anhalt (ex-DDR), ontmoetingen georganiseerd tussen vrouwen uit de Neue Bundesländer en Nederlandse (armgemaakte) vrouwen. In mei van dit jaar vond er een conferentie in hetzelfde kader plaats op de Akademie in Sibiu, het vroegere Hermannstadt in Roemenië. Ook Roemeense vrouwen willen laten horen hoe gemakkelijk er in hun land, na de revolutie van december 1990, wordt af gezien van de kracht, kennis en ervaring van vrouwen op de arbeidsmarkt.

Met het thema van de conferentie Heimchen am Herd – nein danke! wilden de organisatrices vooral het insluipende gevaar registreren van de toenemende werkloosheid van vrouwen. Hoewel de Oost-Europese vrouwen vaak hoog gekwalificeerde banen hebben/hadden en uitstekend gemotiveerde deelneemsters waren en zijn aan het arbeidsproces; hoewel vrouwen tijdens het socialistische tijdperk het openbare leven mee gedragen en mee vorm hebben gegeven, is toch de druk op vrouwen, vanuit de politiek, zich terug te trekken in huis, zeer groot. De algemene conclusie op de conferentie luidde dan ook: ‘Vrouwen trekken zich Europa breed bijna geluidloos terug in de keuken, als de dienende, in het onzichtbaar gemaakte gezinsleven.’

De Oost-Duitse Akademie-directeur Wüst, zelf ingenieur, waarschuwde de Roemeense vrouwen zich te weren opdat het hen niet zou vergaan als de Oost-Duitse vrouwen in de jaren na de *Wende*. ‘In de DDR werkte 90% van de vrouwen in vaak hooggekwalificeerde functies. Daarnaast hadden zij hun gezin, hun kinderen en hun vrijetijds(!)bezigheden. Na de *Wende* liep de werkloosheid onder de vrouwen op tot 45%.’

De lezing van de Nederlandse deelnemers ging over gezinspolitiek en armoedebestrijding in de westerse landen van de Europese Unie. Ook zij lieten weten: in het kapitalistische systeem is men niet werkelijk geïnteresseerd in de deelname van vrouwen op de arbeidsmarkt.

‘Ladies first’, lijkt, in het licht van een zich veranderend Europa, niet meer te betekenen dan een bizarre beleefdheidsfrase.